

Resultaten ZonMw onderzoek

(kosten) Effectiviteit van zorglandbouw voor mensen met een verstandelijke beperking

INLEIDING

Ongeveer de helft van de 1100 zorgboerderijen in Nederland staat open voor mensen met een verstandelijke beperking. In de wetenschappelijke literatuur ontbreekt echter een goed beeld van de rol die zorgboerderijen spelen in het leven van deze doelgroep. In dit onderzoek proberen we inzichtelijk te maken wat de betekenis is van zorgboerderijen voor mensen met een lichte verstandelijke beperking/zwakbegaafdheid.

ONDERZOEKSDOELEN

Dit project bracht de betekenis van de zorgboerderij voor mensen met een verstandelijke beperking in beeld aan de hand van volgende uitkomstmaten:

- Doelrealisatie
- Zelfdeterminatie
- Werktevredenheid
- Kwaliteit van werkgerelateerde relaties
- Zorgconsumptie

WAAR EN MET WIE UITGEVOERD?

Dit project is uitgevoerd bij 26 verschillende zorgboerderijen in 7 verschillende provincies van Nederland.

Deelnemende cliënten hadden een lichte verstandelijke beperking of waren zwakbegaafd; waren minimaal 2 dagen/week op de zorgboerderij; hadden geen andere dagbesteding naast de zorgboerderij; en waren minimaal 18 jaar oud. Voor elke deelnemer nam tevens één begeleider deel.

“Ik mag het vogelhok al zelfstandig schoonmaken en ik durf meer voor mezelf op te komen.”

WAT LEVERT HET OP?

Cliënten komen vooral voor dagbesteding naar de boerderij, waar zij willen werken en leren. Daarnaast zijn ‘voor de dieren’, ‘buiten zijn’, ‘gezelligheid’, ‘zelfstandiger worden’ en ‘jezelf kunnen zijn’ veel genoemde motieven van zowel cliënten als boeren. Het doel om rustiger te worden, wordt niet vaak genoemd. Toch ervaren cliënten dat zij rustiger zijn geworden op de boerderij. Wanneer de leer- en werkdoelen van de cliënt

bevraagd worden, komen de antwoorden van begeleiders en cliënten echter niet altijd met elkaar overeen.

Gestelde doelen lijken over het algemeen vaak behaald te worden. Begeleiders en cliënten zijn het echter niet altijd eens over de mate waarin de cliënt vooruitgaat. Cliënten zijn in die gevallen positiever dan begeleiders.

“Ik kan beter met mensen en met de drukte omgaan. Dat ik steeds meer nieuwe dingen bijleer dat is altijd goed.”

Cliënten zijn tevreden over hun werk, ervaren weinig druk, vinden dat zij belangrijk werk doen en kunnen goed overweg met hun leidinggevende. Cliënten geven aan dat zij niet zelf kunnen bepalen hoeveel werk zij op een dag uitvoeren, hoe hun dag is ingedeeld en wanneer de pauzes plaatsvinden. Dit gaat echter niet ten koste van de werktevredenheid.

Er is sprake van een sterke vertrouwensband met boer, boerin en andere begeleiders. Ook waarderen zij de relatie met collega's (mede-cliënten). Cliënten zijn bovendien tevreden over het aantal mensen dat zij naast hun dagelijkse collega's ontmoeten en de kwaliteit van deze contacten. De variatie in het aantal mensen dat cliënten ontmoeten, hangt af van de werkzaamheden op de boerderij (in een boerderij-winkel of theehuis kunnen cliënten bijvoorbeeld relatief eenvoudig andere mensen ontmoeten).

Cliënten geven aan dat zij in hun leven relatief weinig contact hebben met andere hulpverleners. Indien dit aan de orde is, betreft het meestal een consult bij de huisarts.

Ongeveer de helft van alle cliënten gebruikt een vorm van medicatie. In de helft van deze gevallen betreft het medicatie met als doel gedrag te reguleren. De mate waarin medicatie gebruikt wordt, ligt aanzienlijk lager dan over het algemeen gebruikelijk is voor deze doelgroep. Op basis van het huidige onderzoek kunnen geen uitspraken worden gedaan over de vraag of dit veroorzaakt wordt door de zorgboerderij.

Verdere resultaten worden uitgebreid beschreven in het rapport van dit onderzoek.

AANDACHTSPUNTEN IN DE BEGELEIDING OP EEN ZORGBOERDERIJ VOOR MENSEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING:

Doelen om de boerderij te bezoeken.

Alertheid op het gegeven dat begeleiders en cliënten niet altijd overeenkomen in de doelen waarmee de cliënt een boerderij bezoekt. Sommige doelen werden bijvoorbeeld wel door de cliënt zelf genoemd, maar niet door de begeleider. Het is belangrijk om verwachtingen bespreekbaar te maken, transparant te zijn over de mogelijkheden en de cliënt te stimuleren bij het maken van eigen keuzes.

Visie op vooruitgang en leerproces

Het is wenselijk dat begeleiders en cliënten met elkaar afstemmen in hoeverre zij tevreden zijn over de vooruitgang die de cliënt boekt. Mensen met een verstandelijke beperking hebben ondersteuning nodig bij het inschatten van het eigen leerproces.

Inschatten ernst verstandelijke beperking

De ernst van de verstandelijke beperking wordt niet altijd op het juiste niveau door het begeleidingsteam ingeschat.

Hierdoor lopen cliënten met een verstandelijke beperking het risico op overvraging, omdat zij in de communicatie en de verantwoordelijkheden die zij krijgen overschat kunnen worden. Het is belangrijk hier alert op te zijn.

Stimuleren van autonomie

Het ervaren van autonomie is een voorwaarde voor een optimale kwaliteit van leven. Autonomie houdt in dat de cliënt ervaart dat hij/zij invloed kan uitoefenen op hetgeen in zijn/haar leven en werk gebeurt. Het is dan ook aan te bevelen dat de cliënt binnen de vaste structuur van de boerderij ruimte krijgt om de werkzaamheden een eigen kleur te geven, en daarmee het gevoel van autonomie te vergroten.

Elke cliënt is uniek

Tot slot is het goed er rekening mee te houden dat mensen met een verstandelijke beperking om verschillende redenen naar de boerderij komen. De redenen variëren afhankelijk van leeftijd, geslacht, IQ, de aanwezigheid van gedragsproblemen, de frequentie en de duur van het verblijf op de boerderij. Dat maakt dat elke cliënt een uniek persoon is en zijn/haar eigen, unieke drijfveren heeft om de boerderij te bezoeken. De resultaten maken duidelijk dat benadering op maat een kracht is van de zorgboerderij.

“Ik ben goed in paarden vangen en paarden tam maken, ze noemen mij de paardenfluisteraar.”

OPDRACHTGEVER

Dit project is tot stand gekomen met financiering vanuit het ZonMw programma Landbouw en Zorg. Het programma is opgesteld met inbreng van de Taskforce Multifunctionele Landbouw en de Federatie Landbouw en Zorg. Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren. ZonMw heeft als hoofdopdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO

SAMENWERKINGSPARTNERS

Dit project is uitgevoerd door de Academische Werkplaats Leven met een Verstandelijke Beperking (Tranzo, Tilburg University) in samenwerking met Wageningen UR (Wageningen Universiteit) en de Federatie Landbouw en Zorg Nederland.

AUTEURS FACTSHEET

W.M.W.J. van Oorsouw, J. Hassink, M. Elings, & P.J.C.M. Embregts